

Pelan Pembangunan Bank Dunia di Negara-Negara
Islam: Ketidakadilan Dari Perspektif Bantuan Asing
dan Penswastaan Projek Air Bersih

*(World Bank Development Plan in Muslim
Countries: Unfairness of Foreign Aid and
Privatisation of Clean Water Projects)*

SALAWATI MAT BASIR

ABSTRAK

Kebanyakan negara-negara Islam berhadapan cabaran besar akibat kemiskinan, pertumbuhan ekonomi yang perlahan, tahap pendidikan yang rendah dan sistem kesihatan awam yang tidak mencukupi. Pada masa yang sama, kerajaan di negara-negara terbabit tidak mempunyai sumber kewangan yang mencukupi untuk mengurangi kadar kemiskinan dan menghalang kematian akibat daripada kemiskinan yang sepatutnya boleh dielakkan. Oleh yang demikian, Bank Dunia bersama-sama negara-negara maju telah berganding bahu menyediakan bantuan kewangan kepada sebahagian besar negara-negara Islam selama lebih separuh abad dengan niat untuk meningkatkan taraf hidup rakyat di negara-negara terbabit. Oleh yang demikian, tujuan kajian ini adalah untuk meninjau kesan ketidakadilan akibat daripada bantuan asing terhadap keseluruhan pembangunan di sesebuah negara Islam termasuklah institusi politik negara tersebut. Keduanya, kajian ini membincangkan bagaimana Bank Dunia dan negara-negara maju meletakkan syarat penswastaan projek pembangunan air bersih dan pembayaran semula secara penuh sebagai syarat wajib yang mesti dipenuhi oleh negara-negara Islam sekiranya mereka ingin mendapatkan pinjaman dari Bank Dunia untuk projek pembangunan air bersih. Akhirnya, kajian ini membuktikan bagaimana pelan pembangunan Bank Dunia ini merugikan umat Islam secara keseluruhannya. Oleh itu, telah dicadangkan di akhir kajian agar Bank Pembangunan Islam (IDB) dapat bertindak lebih pantas lagi untuk mengatasi ketidakadilan ini.

Kata kunci: Bank Dunia, negara-negara Islam, bantuan asing, projek air bersih.

ABSTRACT

Many Muslim countries face challenges of massive poverty, slow GDP, low level of education and insufficient public health systems. The governments in these countries do not have sufficient capital resources to eradicate poverty and prevent deaths from preventable causes. Hence, the World Bank together with developed countries have been providing financial assistance to majority Muslim countries for over half a century in an attempt to improve living conditions of the people. However, this paper attempts to explore unfairness of foreign aid on a Muslim country's overall including on political institutions. Secondly, this paper presents a discussion on how the World Bank prescribes water privatisation and full recovery cost as conditions for their loans to Muslim country governments for the creation and expansion of clean water. Finally, this paper unveils how unfairness of the World Bank development plan to many Muslim countries and why Islamic Development Bank (IDB) must take an urgent action to overcome these problems.

Keywords: World Bank, Muslim countries, foreign aid, clean water projects.

PENGENALAN

Di sebalik perkembangan positif dari sudut pembangunan ekonomi dan kemanusiaan di seluruh dunia tiga dekad yang lalu, masalah kemiskinan masih menjadi isu utama yang menghalang sebahagian besar negara-negara Islam di benua Asia dan Afrika daripada menikmati pembangunan yang sewajarnya.¹ Impak daripada kemiskinan ini menjadikan sebahagian besar umat Islam di negara-negara terbabit gagal untuk merasai hak dan nikmat kepada kebebasan hak asasi manusia, kebebasan berekonomi dan sosial. Kesemua ini menjadikan negara-negara Islam tersebut ketinggalan dari segi pembangunan material dan kemanusiaannya.² Dua situasi sulit yang dihadapi oleh negara-negara Islam yang tidak berkemampuan ini ialah pergantungan kepada bantuan asing untuk meneruskan kelangsungan hidup sehari-hari dan juga keperluan mendesak kepada sumber bekalan air bersih. Oleh yang demikian, negara-negara Islam ini tiada pilihan lain selain memohon bantuan dan kerjasama daripada Bank Dunia untuk membangunkan negara mereka. Malangnya, Bank Dunia yang sentiasa berganding erat dengan Tabung Kewangan Dunia (IMF) dalam menjalankan

¹ Nabil Md Dabour, 'Eradication of Poverty in the Least Developed and Low-Income OIC Member Countries', (2000) 21 (1), *Journal of Economic Cooperation* 57.

² Ismail Sirageldin, 'Elimination of Poverty: Challenges and Islamic Strategies', (2006) 8(1) *Islamic Economic Studies* 16.

projek-projek pembangunan di seluruh dunia mengambil kesempatan di atas situasi sulit negara-negara Islam untuk memastikan agenda kuasa-kuasa besar dapat dilaksanakan melalui syarat-syarat yang dikenakan melalui bantuan asing yang disalurkan. Oleh itu, kajian ini akan membincangkan dengan mendalam bagaimana pelan bantuan Bank Dunia yang melibatkan bantuan asing sebenarnya mempunyai matlamat politik dan kepentingan Barat bersamanya. Disamping itu, perbincangan mengenai penswastaan dan pembayaran penuh semula sebagai syarat Bank Dunia untuk projek pembangunan air bersih juga akan disentuh dengan panjang lebar agar dapat difahami bagaimana situasi ini menjadikan bentuk bantuan pembangunan Bank Dunia adalah merupakan ketidakadilan kepada negara-negara Islam yang terlibat.

BANTUAN ASING YANG BERMATLAMATKAN POLITIK DAN KEPENTINGAN BARAT

Apabila bantuan diberikan kepada negara-negara membangun dan miskin termasuklah sebahagian besarnya negara-negara Islam, seringkali dilaungkan bahawa bantuan tersebut adalah berdasarkan faktor untuk pembangunan ekonomi dan sosial semata-mata demi kepentingan kemanusiaan sejagat. Namun hakikat sebenarnya, segala bantuan yang disalurkan banyak sekali dipengaruhi oleh perkiraan politik dan nilai komersial oleh negara pemberi pinjaman. Lebih malang, apa yang sering berligar di fikiran ahli-ahli politik dan orang awam di negara pemberi pinjaman, bantuan yang diberikan itu lebih difahami sekadar pertolongan ekonomi untuk mereka yang tidak bernasib baik.³ Motif politik yang wujud dalam pemberian bantuan terutamanya bantuan kewangan sebenarnya telah lama wujud semenjak 60 tahun dahulu. Apa yang membezakannya hanyalah situasi ekonomi, senario politik dunia dan kepentingan penduduk dunia mengikut peredaran masa. Motif politik di sini adalah bagaimana kuasa-kuasa besar dunia memainkan ideologi mereka kepada negara penerima. Jadual 1 di bawah menerangkan situasi ini semenjak zaman 1940an lagi.

---

³ UNCTAD, *Economic Development in Africa. Doubling Aid: Making the "Big Push" work*. United Nations Conference on Trade and Development, Geneva, 2006, hlm 9.

Jadual 1 Perkembangan bentuk bantuan semenjak 60 tahun dahulu

	Institusi Dominan	Ideologi Penderma	Fokus Penderma	Jenis bantuan
1940an	Marshall Plan dan sistem PBB (termasuk Bank Dunia)	Merancang kedudukan ekonomi dunia	Pembinaan semula ekonomi	Marshall Plan merupakan program penderma yang terbesar dalam bentuk kewangan
1950an	Amerika Syarikat dan Kesatuan Soviet	Anti-komunis tetapi membiarkan negara-negara bebas memilih antara Amerika Syarikat dan Kesatuan Soviet	Pergerakan pembangunan untuk masyarakat	Bantuan projek negara dan bantuan makanan
1960an	Kewujudan program-program bilateral antara negara-negara	Seperti era 50an menyokong negara-negara mengikut ideologi dan sektor produktif	Sektor produktif (sokongan untuk projek revolusi hijau) dan infrastruktur	Perjanjian bilateral yang memberikan bantuan teknikal dan sokongan belanjawan
1970an	Perkembangan perjanjian multilateral terutamanya Bank Dunia, IMF dan agensi di bawah negara-negara Arab	Sokongan berterusan untuk aktiviti produktiviti negara dan memastikan pencapaian dalam keperluan asas	Pengurangan kemiskinan, pertanian dan sektor sosial	Kejatuhan dalam bantuan makanan dan memulakan sokongan import
1980an	Kebangkitan badan-badan bukan kerajaan (NGOs)	Penyesuaian berdasarkan pasaran	Pembaharuan ekonomi makro	Program bantuan kewangan dan pelupusan hutang

1990an	Eropah Timur dan Kesatuan Soviet menjadi penerima bantuan berbanding penderma daripada agensi-agens antarabangsa	Melihat kepentingan pasaran dan kedudukan negara-negara	Pengurangan kemiskinan, sistem kerajaan dan isu gender	Lebih memberikan sokongan sektoral
Abad ke 21	OECD, Commission for Africa, EU, IFF, IMF/Bank Dunia	Mempertingkatkan tahap efektif melalui koordinasi penderma dan polisi keharmonian di dalam PRSPs	Millennium Development Goals/ pengurangan kemiskinan dengan penekanan kepada kesihatan, pendidikan dan air bersih serta pemilikan nasional	Peningkatan kerjasama teknikal, sokongan sektor sosial dan sokongan belanjawan

Sumber: Hjertholm P & White H, Survey on foreign aid: History, trends and allocation, *Discussion Paper*, Institute of Economics, University of Copenhagen, Mac 2000, hlm 81.

Bantuan asing sekalipun dianggap sebagai satu sokongan untuk keteguhan ekonomi dan pembangunan sosial tetapi tidak dapat dinafikan tetap datang dengan maksud politik yang tersirat oleh negara-negara yang memberikan sumbangan. Bantuan asing ini tetap mempunyai kesan signifikan untuk mengubah suasana politik negara-negara penerima terutamanya negara-negara Islam, sama ada menjadi lebih 'demokrasi' melalui kaca mata Barat atau akan menguatkan lagi rejim diktator di negara-negara Islam yang terlibat.⁴

Malah, banyak bantuan-bantuan asing yang diterima dalam bentuk dana dan bantuan teknikal mengenakan syarat-syarat yang jelas seakan mencampuri urusan politik negara-negara Islam. Seringkali juga bantuan asing untuk tujuan pembangunan ini dimanipulasikan oleh Barat untuk tujuan menguatkan pembangkang kerajaan atau sebaliknya melalui syarat-syarat pinjaman yang digunakan. Dalam hal ini, kerajaan yang terdesak untuk mendapat mendapatkan dana asing terpaksa mematuhi kehendak syarat bantuan seperti memberikan lebih kebebasan bersuara kepada pihak pembangkang dan tidak boleh mengenakan

⁴ Stephen Knack, 'Does foreign aid promote democracy?' (2004) 48(1) *International Studies Quarterly* 260.

sebarang sekatan terhadap kempen pihak pembangkang sekalipun diketahui tindakan itu boleh menjejaskan ketenteraman dan keamanan negara tersebut atau mereka terus berkuasa secara diktator dengan sokongan Barat.⁵

Bantuan asing juga turut digunakan oleh negara-negara kuasa besar untuk mengenakan syarat demokrasi kepada sesebuah negara peminjam yang dianggapnya tidak sepenuhnya demokrasi. Contohnya, Maghribi yang mengamalkan sistem anarki sekian lama telah didesak melalui syarat-syarat bantuan pembangunan agar lebih bertoleransi dan bersikap lebih demokrasi terhadap kebebasan berpolitik terutamanya untuk kelompok Yahudi yang masih tidak mempunyai wakil di Parlimen dan juga isu kebebasan wanita. Akur dengan syarat-syarat ini maka, Raja Mohammed VI telah melantik seorang wakil komuniti Yahudi menjadi penasihat ekonominya dan wakil masyarakat Yahudi di Parlimen. Maghribi juga giat melakukan kerjasama dengan negara-negara Eropah terutamanya Belgium dan Perancis dalam mempromosikan hak-hak wanita Islam Maghribi.⁶ Negara-negara kuasa besar di Barat percaya apabila mengenakan syarat-syarat yang sebegini akan menyebabkan rakyat semakin terbuka pemikirannya terhadap hak dan sistem demokrasi serta mampu memakmurkan negara.

Ketaksuban kuasa-kuasa besar di Barat untuk terus mendemokraskan negara-negara Islam yang dibantu dengan dana mereka sangat jelas apabila *The United States Agency for International Development (USAID)* membelanjakan lebih daripada USD700 juta setiap tahun untuk program bantuan yang bermatlamatkan kekukuhan demokrasi di negara-negara Islam terutamanya di rantau Afrika Utara seperti Mesir, Algeria, Tunisia dan Maghribi.⁷ Sekalipun negara-negara pemberi pinjaman dan badan bantuan dunia sering melaungkan bahawa bantuan asing boleh mengurangkan kadar kemiskinan dan memperbaiki ekonomi negara-negara yang dibantu tetapi situasi ini juga boleh berubah menjadi sebaliknya. Disebabkan kuasa-kuasa besar Barat sering melihat situasi politik dan ekonomi sesebuah negara sebelum menghulurkan bantuan, wujud juga situasi di negara Islam yang mana bantuan itu tidak berjaya mengurangkan

---

⁵ Edward L. Glaeser, Giacomo AM Ponzetto & Andrei Shleifer, *Why does democracy need education?* NBER Working Paper Series, National Bureau of Economic Research, Cambridge, 2007, hlm 278.

⁶ Fouzia Rhissasi, Morocco: Model for Arab reform? Council in Foreign Relations, New York, 7 Mac, 2005, hlm 15; Patricia J. Campbell, 'Morocco in transition: Overcoming the democratic and human rights legacy of King Hassan II' (2002) 7(1) *African Studies Quarterly* 8.

⁷ Namabita Duta & Peter T. Leeson, *The Amplification Effect: Foreign Aid's Impact on Political Institutions*, George Mason University, Virginia, 2005, hlm 7; Stephen Knack, 'Aid dependence and the quality of governance: Cross country empirical tests' (2001) 68 *Southern Economic Journal* 316.

kemiskinan malah semakin menguatkan rejim diktator di negara-negara terbabit.⁸

Situasi ini dilihat lebih banyak berlaku di negara-negara Islam di sub-Sahara Afrika seperti Chad, Guinea, Nigeria, Niger, dan Mauritania yang kaya dengan hasil bumi seperti minyak, gas, kuprum dan emas serta Barat sedia maklum tentang situasi di negara-negara ini yang mengamalkan pemerintahan diktator dan sangat korup. Bank Dunia dan Barat seharusnya sedar bahawa bantuan yang mereka berikan tidak membantu menghapuskan kemiskinan rakyat di negara-negara terbabit tetapi membantu menguatkan kedudukan diktator-diktator tersebut kerana dana bantuan digunakan untuk menguatkan rejim dan kroni mereka. Sebagai balasannya, syarikat-syarikat Barat dibenarkan melakukan eksplorasi sumber alam di negara-negara terbabit.⁹ Jelas sekali bantuan yang diberikan mempunyai niat tersendiri berdasarkan kepentingan mereka terhadap pinjaman yang diberikan.

Contoh klasik negara Islam yang mengamalkan rejim diktator tetapi tetap menerima bantuan asing dengan habuan dapat melakukan aktiviti ekonomi ke atas sumber alam yang kaya ialah Chad. Negara Chad adalah sebuah negara Islam yang mempunyai sejarah pemerintahan diktator yang panjang. Walaupun diketahui oleh Barat tentang rampasan kuasa pada tahun 1975 oleh Jeneral Felix Malloum yang kemudiannya memerintah Chad secara diktator, tetapi Chad masih menerima bantuan asing dari Amerika Syarikat dan Perancis sebanyak USD20.37 bilion. Dalam masa yang sama, bantuan itu digunakan untuk terus mengukuhkan pemerintahan junta tentera Malloum. Pada ketika itu, syarikat-syarikat minyak daripada Amerika Syarikat dan Perancis dibenarkan beroperasi di Chad tanpa sebarang halangan memandangkan mereka adalah penyumbang bantuan tertinggi kepada Chad. Pada tahun 1984 sehingga 1991 menyaksikan peningkatan bantuan asing sehingga ke USD39.75 bilion.¹⁰ Selepas tampuk pemerintahan diambil alih oleh Presiden Idriss Deby yang juga seorang diktator, situasi masih tidak berubah apabila dia menggunakan bantuan Bank Dunia terhadap pengeluaran minyak Chad untuk pembelian senjata bagi menekan

---

⁸ Peter T. Bauer, *From Subsistence to Exchange and other Essays*, Princeton University Press, Princeton, 2000, hlm 23; Carlos Leite & Jens Wiedman, Does mother nature corrupt? Natural resources, corruption and economic growth, IMF Working Paper 99/85, 1999, hlm 23.

⁹ Simeon Djankov, Jose Garcia Moltalvo & Marta Reynal-Querol, The curse of aid, Department of Economics and Business, Universitat Pompeu Fabra, Economic Working Paper, 870, April 2005, hlm 17; Deborah A Brautigam & Stephen Knack, 'Foreign aid, institutions and governance in sub-Saharan Africa' (2004) 52(2) *Economic Development and Cultural Change*, hlm 265.

¹⁰ William F S Miles, 'Tragic tradeoffs: Democracy and security in Chad' (1995) 33(1) *Journal of Modern African Studies* 59; Robert Buijtenhuijs, 'La situation dans le sud du Tchad' (1995) *Afrique Contemporaine* 175.

puak pemberontak dan meneruskan konflik sempadannya dengan Sudan. Jelas sekali tindakan Idriss Deby bertentangan dengan terma perjanjian bantuan di antara kerajaan Chad dan Bank Dunia yang telah bersetuju untuk menggunakan bantuan dana tersebut bagi tujuan program penurunan kemiskinan dan pembangunan rakyat. Biarpun jelas Chad melanggar perjanjian pembangunan Bank Dunia dan perkara ini disadari oleh Bank Dunia tetapi bantuan dana tetap disalurkan sehingga kini.¹¹

Sememangnya jelas bantuan yang diberikan mempunyai muslihat tertentu walaupun berpaksikan alasan bantuan ekonomi dan pembangunan sosial. Apa yang pasti bantuan asing tetap datang dengan syarat yang melindungi kepentingan Barat. Hanya dengan cara memberi bantuan serta menetapkan syarat tertentu akan terus membuatkan kehidupan umat Islam seolahnya ditentukan kuasa besar. Satu lagi bentuk bantuan yang popular pada ketika ini melibatkan gandingan Bank Dunia dan WTO ialah bantuan untuk perdagangan (*Aid for Trade*) walaupun sebenarnya telah dilaksanakan sejak 1980an lagi. Idea bantuan untuk perdagangan ini dijadikan satu deklarasi ketika Persidangan Para Menteri WTO di Hong Kong dengan harapan dapat membantu negara-negara membangun dan miskin bersaing di persada perdagangan antarabangsa.¹²

Apa yang pasti negara-negara OIC juga terlibat sebagai sebahagian besar negara-negara penerima pinjaman berdasarkan ekonomi negara-negara Islam

---

¹¹ Raghuram Rajan & Arvind Subramaniam, 'Does aid affect governance' (2007) 97(2) *American Economic Review* 324; Craig Burnside & David Dollar, *Aid, policies and growth: Revisiting the evidence*, World Bank Policy Research, Working Paper Series 3251, 2004, hlm 67; William Easterly & Ross Levine, 'Africa's growth tragedy: Policies and ethnic divisions' (1997) 112(4) *Quarterly Journal of Economics* 1233; Jakob Svensson, 'Foreign aid and rent seeking' (2000) 51 *Journal of International Economics* 447.

¹² Doha Work Programme, Ministerial Declaration in Hong Kong, WT/MIN(05)/W/3/Rev.2, 18 Disember 2005, para 57. *WTO Hong Kong Ministerial Declaration on Aid for Trade: We welcome the discussions of Finance and Development Ministers in various fora, including the Development Committee of the World Bank and IMF, that have taken this year on expanding Aid for Trade. Aid for Trade should aim to help developing countries, particularly LDCs, to build the supply-side capacity and trade-related infrastructure that they need to assist them to implement and benefit from WTO Agreements and more broadly to expand their trade. Aid for Trade cannot be a substitute for the development benefits that will result from a successful conclusion to the DDA, particularly on market access. However, it can be a valuable complement to the DDA. We invite the Director-General to create a task force that shall provide recommendations on how to operationalize Aid for Trade. The Task Force will provide recommendations to the General Council by July 2006 on how Aid for Trade might contribute most effectively to the development dimension of the DDA. We also invite the Director-General to consult with Members as well as with the IMF and World Bank, relevant international organizations and the regional development banks with a view to reporting to the General Council on appropriate mechanisms to secure additional financial resources for Aid for Trade, where appropriate through grants and concessional loans.*

yang masih lemah dan terkebelakang.¹³ Kebanyakan bantuan untuk perdagangan mempunyai karektor yang memberikan kebaikan awam dan kesan kepada pembangunan dalaman negara.¹⁴ Namun begitu, Bank Dunia dan IMF pula mempertikaikan tentang keberkesanan koordinasi bantuan dan tahap keupayaan negara-negara membangun dalam menepati agenda bantuan untuk perdagangan. Mereka mencadangkan agar diberikan geran berbanding bantuan sebagai prasyarat untuk bantuan, malah mereka menganggap lebih sesuai bantuan tersebut dianggap sebagai pinjaman kewangan untuk perdagangan berbanding bantuan semata-mata. Dilihat pada data bantuan OECD/WTO di bawah kategori "*Trade Policy and Regulation*" dan "*Trade Development*" kesemua 92% daripada USD3 bilion telah dibelanjakan atas kategori "*Trade Policy and Regulation*" dan 85% daripada USD6.9 bilion dibelanjakan atas kategori "*Trade Development*" kesemuanya disalurkan melalui skim geran dan bukannya bantuan. Malah kebanyakan infrastruktur perdagangan dibiayai dengan pinjaman.¹⁵

Jelas sekali bantuan asing sekalipun untuk kemakmuran perdagangan yang adil tetapi masih dianggap pinjaman yang perlu dibayar beserta faedahnya sekali.¹⁶ Secara praktisnya, penderma sering campur tangan untuk melihat bagaimana negara-negara penerima bantuan melaksanakan pembangunan perdagangan mereka. Malah negara penderma seringkali membantu berdasarkan kepentingan mereka dalam sesuatu sektor perdagangan dan akan menumpukan bantuan serius kepada sektor tersebut kepada negara tertentu.¹⁷ Di bawah pula adalah senarai kedudukan negara-negara Islam dan jumlah bantuan untuk perdagangan yang diberikan berdasarkan Jadual 2.

---

¹³ World Trade Organization, Lamy: Africa's North-South Corridor "perfect example" of Aid for Trade in action, WTO: [6 April 2009] News Item http://www.wto.org/english/news_e/news09_e/aid_06apr09_e.htm [11 Julai 2010]; Dr. Ishrat Husain, Economic Development and Poverty Alleviation, *International Forum on Makkah Declaration: Implementing the Economic Agenda of the Muslim World*, Kuala Lumpur, 3 September 2007, hlm 3; Md.Shukri Shuib, 'Dilema Kemiskinan', Utusan Malaysia, 12 Oktober, 2007, hlm 11.

¹⁴ World Bank dan IMF, *Aid for Trade: Harnessing Globalization for Economic Development*, World Bank/IMF, Washington DC, Ogos 2007, hlm 6; Peter Boone, 'Politics and the effectiveness of foreign aid' (1996) 40(2) *European Economic Review* 310.

¹⁵ World Bank dan IMF, *Doha Development Agenda and Aid for Trade*, World Bank & IMF, Washington DC, 2009, hlm 13.

¹⁶ Massimiliano Cali, Sven Grimm, Sheila Page, Lauren Phillips & Dirk Wilem te Velde, The Financial Architecture of Aid for Trade, *International Lawyers and Economists Against Poverty (ILEAP)*, Toronto, April 2006, hlm 34; Sheila Page, *Trade and Aid-Partners or Rivals in Development Policy?* Cameron May, London, 2006, hlm 56.

¹⁷ Sheila Page, The potential impact of the aid for trade initiative, G-24 Discussion Paper Series, UNCTAD, No.45 April 2007, hlm 22; Alberto Alesina & David Dollar, 'Who gives aid to whom and why?' (2000) 5(1) *Journal of Economic Growth* 43.

Jadual 2 Senarai negara-negara Islam penerima bantuan untuk perdagangan

Jumlah bantuan untuk perdagangan (USD '000)	2001	2002	2003	2004	2001-2004	Hierarki
Indonesia	464,332	123,506	1,143,825	1,242,666	2,974,329	9
Mozambique	278,741	98,145	218,876	170,992	766,754	15
Uganda	340,422	62,900	72,657	148,960	624,939	19
Bangladesh	151,804	355,547	598,291	324,103	1,429,745	7
Afghanistan	378	40,424	271,584	771,716	1,084,102	-
Iraq	4	5	60,828	3,257,910	3,318,747	-
Mesir	93,221	204,883	456,164	292,520	1,046,788	8
Maghribi	174,648	171,970	276,884	268,777	892,279	10
					12156683	

Sumber: OECD/WTO, Trade Capacity Building Database, [2005] OECD <http://tcdb.wto.org/index.asp?lang=ENG> (11 Julai 2010).

Berdasarkan bukti-bukti di atas nyata bahawa sekalipun bantuan untuk perdagangan ini mempunyai unsur positif terhadap negara peminjam tetapi mereka masih terus dipantau dan perlu mematuhi syarat-syarat yang dikenakan oleh Bank Dunia dan sekutu-sekutunya. Malah dalam situasi ekonomi dunia yang tidak memberangsangkan ini, bantuan untuk perdagangan ini dianggap penting untuk menyediakan negara-negara membangun dan miskin menghadapi cabaran ekonomi selepas krisis ekonomi ini berakhir.¹⁸

Apa yang jelas segala bantuan daripada negara-negara kuasa besar di Barat masih tidak dapat lari daripada mempunyai motif politik yang tertentu. Oleh itu, negara-negara anggota OIC sekiranya ingin sedikit bebas daripada situasi ini mestilah merangka program bantuan yang kukuh untuk pembangunan dan perdagangan agar kelangsungan kehidupan umat Islam tidak berada di tangan kuasa-kuasa besar dunia.

PENSWASTAAN DAN PEMBAYARAN PENUH SEMULA SEBAGAI SYARAT BANTUAN BANK DUNIA UNTUK PROJEK PEMBANGUNAN AIR BERSIH

Masalah negara-negara Islam apabila berurusan dengan Bank Dunia tidak setakat berhadapan muslihat politik Bank Dunia dan sekutu-sekutunya sahaja, tetapi mereka juga terpaksa berhadapan dengan sistem Bank Dunia yang masih fokus untuk terus menjajah dunia membangun. Situasi ini dapat dilihat apabila Bank Dunia memasuki Perjanjian Pinjaman (*Loan Agreement*) atau Perjanjian Jaminan (*Guarantee Agreement*) dengan ahli-ahlinya. Kerajaan-kerajaan yang telah memasuki Perjanjian Pinjaman dengan Bank Dunia akan bertanggungjawab terhadap projek-projek pembangunan seperti yang terkandung di dalam Perjanjian Pinjaman. Bank Dunia boleh memasuki Perjanjian Pinjaman dengan entiti lain di antara negara ahli dan dengan berbuat demikian, Bank Dunia juga akan memasuki Perjanjian Jaminan dengan kerajaan negara terbabit.

Kesemua perjanjian-perjanjian ini dimasuki mengikut peruntukan Artikel Perjanjian (*Articles of Agreement*) dan Peraturan Bank Dunia mengenai

---

¹⁸ World Trade Organization, Aid for Trade will help developing countries prepare for after the crisis [7-8 Mei 2009] WTO News: Speeches http://www.wto.org/english/news_e/sppl_e/sppl123_e.htm (12 Julai 2010). Director-General of WTO Pascal Lamy, in his address to the Latin America and Caribbean High-Level Aid for Trade Meeting in Montego Bay, Jamaica, on 7 May 2009, said: "Aid for Trade will help developing countries prepare for after the crisis. By building their productive capacity, they will unlock their growth potential and this will help them take advantage of existing and new trade opportunities."

Pinjaman dan Perjanjian (*the Bank's Loan and Guarantee Regulations*).¹⁹ Namun begitu terdapat perkara penting yang tidak dapat dilihat oleh kebanyakan negara-negara Islam iaitu perjanjian-perjanjian ini turut melibatkan sama dasar penswastaaan projek pembangunan, pengantarabangsaan dan deruan alunan demokrasi melalui projek-projek yang dibiayai oleh Bank Dunia.²⁰ Ini jelas bertentangan dengan prinsip hak kepada kepunyaan dan pembangunan serta prinsip umum undang-undang antarabangsa iaitu kedaulatan negara yang tidak boleh dicampuri oleh mana-mana pihak termasuklah agenda pembangunan jika ianya mempunyai niat lain dibaliknya.²¹ Hal ini dipersetujui oleh pakar sains politik, Jochen Hippler yang menyatakan "...[t]he IMF [and the World Bank], for ideological reasons, are dismantling the state and removing from it some of its most important classical function..."²²

Dasar penswastaaan projek pembangunan Bank Dunia secara besar-besaran di negara-negara membangun termasuklah negara Islam dilihat memindahkan perkhidmatan kesihatan dan pendidikan kepada sektor swasta mahupun syarikat asing yang mempunyai dana yang lebih besar berbanding kerajaan negara tersebut. Oeh itu, pelan pembangunan Bank Dunia sebenarnya masih menjajah kedaulatan negara-negara penerima dana pembangunan dengan cara yang halus seperti ini. Malah Hippler terus menghujahkan bahawa:

Other functions, particularly in the fields of economic and fiscal policy, that have such a big influence on politics and social policies, are being internationalized, in other words, are being exercised, directly or indirectly, in Washington or London. The central economic variables in the impoverished and indebted states of the Third World are often being negotiated today directly between their finance ministers and the World Bank/IMF, the latter with their centre in Washington, and it is always the Third World Minister who has the least clout. Third World parliaments, and even prime ministers, are often excluded from the decision-making process and quite often don't even have the necessary information. Even domestic states budgets are often decided by bureaucrats of the IMF and World Bank who have never been directly elected and are not responsible to anyone.

¹⁹ World Bank, General conditions applicable to loan and guarantee agreements, World Bank, Washington DC, 1985, hlm 15.

²⁰ Mac Darrow, *Between Light and Shadow: The World Bank, The International Monetary Fund and International Human Rights Law*, Hart Publishing, Oxford, 2006, hlm 104.

²¹ UN Doc.E/CN.4/Sub.2/404/Rev.1(1981). [D]evelopment can neither be exported nor imported...It presupposes the participation of the entire people inspired by a common ideal, and individual and collective creativity in devising the most adequate solutions to problem arising from local conditions, needs and aspirations.; N.Udombana, 'The third world and the right to development: Agenda for the next millennium' (2000) 22 *Human Rights Quarterly* 786.

²² Jochen Hippler, *Democratisation of the Third World after the End of the Cold War*, Macmillan, London, 1995, hlm 23.

In many regions of the Third World, the state is gutted. A country that doesn't have sovereignty over its own national budget has no chance of determining its own destiny. In addition, international financial institutions intervene directly in these countries, determining interest rates, deciding on the value, especially the devaluation, of the national currency and dictating food and energy prices through cutbacks in state subsidies. Weak and poorly functioning state apparatuses are not made more efficient but are in fact made devoid of any function whatsoever. In these poorer countries, the privatization and internationalisation of so many state functions leaves just an empty hull of state, something no Northern state would tolerate in spite of all their enthusiasm for the ideology of privatisation and free markets. What the state is left with in so many Third World countries are the police, the army and the secret service: the instruments of repression. By their nature, these can't be privatised or transferred to the North.²³

Bank Dunia merasakan penswastaan penting di dalam projek pembangunan tajaannya kerana sektor swasta dan syarikat multinasional dianggap jauh lebih efisien dan menggunakan kos yang lebih efektif tetapi realitinya penswastaan projek pembangunan di bawah dana Bank Dunia adalah menjadi sebaliknya.²⁴ Adalah diketahui negara-negara Islam yang menerima dana pembangunan berhempas-pulas untuk membayar beban hutang pembangunan tersebut, tetapi Bank Dunia dan IMF pula mengusulkan pendekatan menggunakan sumber alam dan syarikat milik kerajaan yang produktif sebagai jaminan penswastaan projek.²⁵

Cara penswastaan Bank Dunia ini diibaratkan seperti menyediakan makanan yang lazat untuk syarikat multinasional antarabangsa yang sememangnya berhasrat untuk meneroka dan mengambil alih sumber alam negara-negara membangun dan menguasai industri di negara-negara Islam. Di antara projek penswastaan yang dilihat sangat mengambil kesempatan serta menekan negara-negara anggota OIC ialah projek penswastaan air bersih. Untuk menutup kerakusan syarikat korporat bertaraf multinasional yang ingin menyertai projek penswastaan air di negara-negara Islam, Bank Dunia telah memberikan gambaran seolah-olah syarikat-syarikat ini melakukan tugas tanggungjawab korporatnya dan juga sebagai penyelamat kepada sektor air bersih yang dilihat sangat kitikal keperluannya di sebahagian besar negara-

²³ Jochen Hippler, hlm 24.

²⁴ Peter Bosshard, *The World Bank's Safeguard Policies Under Pressure: A Critique of the World Bank's New Middle Income Country Strategy*, International Rivers Network, Berkeley, California, 2004, hlm 34.

²⁵ Patrick Bond, *The dispossession of African wealth at the cost of African health*, Equinet Discussion Paper No. 30, Harare, Zimbabwe, hlm 6.

negara Islam.²⁶ Projek air bersih juga adalah untuk memastikan matlamat sasaran *Millennium Development Goals (MDGs)* mengenai bekalan air bersih dan sanitasi dipenuhi. Ini berdasarkan sasaran MDG yang berbunyi, "*halve by 2015 the proportion of people without sustainable access to safe drinking water and basic sanitation.*"²⁷ Namun situasi yang sebaliknya terjadi di kebanyakan negara-negara Islam yang menerima dana pinjaman pembangunan untuk projek penyaluran air bersih daripada Bank Dunia.

Di Albania contohnya, Bank Dunia meluluskan dana berjumlah USD75,000 melalui *Public-Private Infrastructure Advisory Facility (PPIAF)* untuk mempromosikan penswastaaan ini agar tidak ditentang oleh rakyat Albania. Namun di sebalik ini, projek tersebut yang menyalurkan air bersih ke bandar Elbasan telah diswastakan kepada Berlinwasser International daripada Jerman pada 1 April 2002 dengan konsesi selama 30 tahun.²⁸ Melihatkan kejayaan projek ini, maka projek yang melibatkan penyaluran air bersih ke 4 buah bandar utama di Albania seperti Durres, Lezhe, Fier dan Saranda telah membuatkan Bank Dunia meletakkan syarat kepada Albania dengan mengusulkan pemansuhan tarif air nasional dan meluluskan undang-undang pusat agar projek ini boleh diswastakan di bawah Bank Dunia.²⁹

Di Azerbaijan pula, projek untuk menyediakan "*private sector provision of water and waste water services in the Greater Baku metropolitan area*" telah mendapat perhatian dana pinjaman Bank Dunia. Namun begitu, syarat di dalam dokumen pinjaman meletakkan bahawa Azerbaijan hendaklah menaikkan tarif airnya ke paras peratusan yang dianggap mampu untuk membiayai semula harga projek tersebut.³⁰ Kerajaan Azerbaijan yang terdesak untuk meneruskan projek ini telah bersetuju dengan syarat ini. Tindakan keterlaluan kerajaan Azerbaijan untuk mendapatkan semula bayaran pembiayaan projek ini ialah meluluskan undang-undang yang melarang kanak-kanak sekolah rendah dan menengah yang keluarga mereka tidak membayar bil air daripada menikmati pembelajaran

²⁶ Sara Grusky & Maj Fiil-Flynn, Will the World Bank back down? Water privatization in a climate of global protest, A Special Report by Public Citizen's Water for All Program, Washington DC, 2004, hlm 6.

²⁷ Millennium Development Goals. www.developmentgoals.org/Environment.htm (20 Julai 2010).

²⁸ http://www.berlinwasser.net/ENG/home/products_and_references/references_international/elbasan_albania/index.php (20 Julai 2010).

²⁹ World Bank, Albania Municipal Water and Wastewater Project, [2003] World Bank http://www.wds.worldbank.org/servlet/WDS_IBank_Servlet?pcont=details&cid=000094946_0301300401371 (21 Julai 2010).

³⁰ World Bank, Azerbaijan-Greater Baku Water Supply Rehabilitation Project (Supplemental Credit) [2003] World Bank http://www.wds.worldbank.org/servlet/WDS_IBank_Servlet?pcont=details&eid=00094946_01060104462861 (21 Julai 2010).

di sekolah-sekolah milik kerajaan.³¹ Inilah natijah yang tidak diendahkan oleh Bank Dunia apabila hak pendidikan yang menjadi hak asasi manusia dinafikan hanya kerana bil air yang tidak mampu dijelaskan. Disebabkan pengaruh Bank Dunia yang kuat untuk pemberian dana pembayaran projek air di Azerbaijan selepas negara tersebut keluar daripada Kesatuan Soviet pada tahun 1992, maka negara tersebut telah meluluskan rang undang-undang '*Law on the Privatization of State Property*' pada tahun 1993 yang secara terbuka menawarkan projek-projek penyaluran air bersih kepada syarikat-syarikat multinasional asing bagi membolehkan syarikat-syarikat gergasi daripada Amerika Syarikat dan negara-negara Eropah membida kontrak projek tersebut.³²

Pada bulan Mac 2004 pula para penderma daripada negara-negara Barat dan wakil syarikat gergasi Barat bertemu di Berlin untuk berbincang berkenaan perlunya peningkatan projek-projek penswastan dan campur tangan sektor swasta asing di Afghanistan. Walaupun pinjaman Bank Dunia kepada Afghanistan belum lagi mempromosikan atau meletakkan syarat penswastan terhadap projek saluran air bersih tetapi Bank Dunia mencadangkan kenaikan pulangan pembayaran kos. Kenaikan pulangan pembayaran itu pula dianggap oleh Bank Pembangunan Asia sebagai satu kemestian kerana syarikat-syarikat asing lebih berkeupayaan menyediakan perkhidmatan bertaraf kosmopolitan.³³ Polisi sebegini daripada Bank Dunia langsung tidak memberikan sedikit pun pertimbangan kepada negara bergolak tersebut dan rakyatnya yang rata-rata beragama Islam sedang berhadapan situasi kemiskinan yang amat dahsyat. Polisi yang tidak prihatin ini juga jelas menunjukkan sikap Bank Dunia yang ingin terus mencengkam negara-negara Islam agar terus berada di dalam kekuasaannya.

Sikap mencengkam Bank Dunia ini juga boleh dilihat di Indonesia apabila Bank Dunia melalui PPIAF meluluskan dua pinjaman kepada Indonesia untuk projek saluran air bersih iaitu pada tahun 2001 dan 2003 di Pekanbaru dan Surabaya. Syarat yang dikenakan kepada Indonesia ialah negara tersebut mesti meluluskan satu undang-undang baru nasional berkenaan air bagi membolehkan projek-projek tersebut diswastakan dan diambil-alih oleh syarikat multinasional

---

³¹ Kristin Komives, Someone has to pay for it: Cost recovery and subsidies for water supply, World Bank Water Week 'Diving Into Implementation', Washington DC, 23 Mei 2004, hlm 13.

³² Dr Shirin O. Entezari & Aleen Rothschild-Seidel, 'Azerbaijan: Laws Concerning Privatization and Foreign Investment', *Caspian Crossroad Magazine*, Volume 1, Issue No.3, Summer-Fall 1995, hlm 8.

³³ Asian Development Bank, Initial Country Strategy and Program (2002-2004) Afghanistan [2004] Asian Development Bank <http://www.adb.org/Documents/CSPs/AFG/2004/default.asp> (21 Julai 2010).

asing.³⁴ Dalam masa yang sama Bank Dunia juga meminta Indonesia menaikkan kadar bayaran air kepada para penggunanya sedangkan Bank Dunia sedar bahawa Indonesia masih berhadapan situasi masalah ekonomi dan kemiskinan yang tinggi.³⁵

Situasi yang lebih teruk lagi terjadi kepada negara-negara Islam di benua Afrika apabila menurut Jamal Saghir, pengarah divisyen air dan tenaga Bank Dunia bahawa penglibatan Bank Dunia di benua Afrika bagi tujuan infrastruktur air bersih mesti melibatkan penyertaan sektor swasta dan kolomengrat asing. Ini disebabkan oleh keadaan kewangan Bank Pembangunan Afrika yang lemah. Oleh itu, Bank Dunia memainkan peranan utama dalam meletakkan polisi pinjaman bantuan di benua tersebut.³⁶

Pada Januari 2001, sebaik sahaja Bank Dunia meluluskan pinjaman projek pembangunan air bersih kepada kerajaan Burkina Faso, syarikat Vivendi Water daripada Amerika Syarikat telah dianugerahkan oleh Bank Dunia kontrak pengurusan selama 5 tahun di Ouagadougou. Projek ini berjumlah USD70 juta dan syarat pinjaman oleh Bank Dunia kepada Burkina Faso ialah penduduk yang terlibat dikenakan kenaikan tarif air sehingga 30% kenaikan.³⁷ Sementara itu di Chad pula, Bank Dunia mengeneipkan keperluan golongan miskin untuk mendapatkan keperluan asas hidup setelah sekian lama terhimpit di antara pemerintahan diktator dan konflik dalaman apabila Bank Dunia mengenakan syarat pinjaman pembangunan yang mengkehendaki rangka kerja perundangan Chad diubah agar pemindahan kawalan projek dapat diberikan kepada syarikat Vivendi Water yang memastikan projek tersebut mendapat pulangan termasuk margin keuntungan yang tinggi.³⁸ Perkara yang sama juga turut terjadi di Guinea apabila kerajaan negara tersebut tidak berupaya menyediakan air bersih, maka Bank Dunia menawarkan bantuan tetapi mewajibkan penswastan serta penglibatan syarikat daripada luar. Di samping itu, Bank Dunia juga meletakkan

---

³⁴ The Public-Private Infrastructure Advisory Facility (PPIAF), [Indonesia] Regulatory Framework for Water Supply Concessions in Pekanbaru and Surabaya [2003] PIAF Activities and Outputs <http://wbln0018.worldbank.org/ppiaf/Activity.nsf/DocByUnid/9BEF3FF02E81C812085256A610047D2F5?Opendocument> (22 Julai 2010).

³⁵ World Bank, Indonesia-Second Water Supply and Sanitation for Low Income Communities [2002] http://www.wds.worldbank.org/servlet/WDS_IBank_Servlet?pcont=details&eid=000094946_99080405380812 (22 Julai 2010).

³⁶ Nancy Alexander, Who governs water resources in developing countries? A critique of the World Bank's approach to water resources management, Citizen's Network on Essential Services (CNES), Washington DC, 2002, hlm 13.

³⁷ Derek MacCuish, *Water, Land and Labour: The Impacts of Forced Privatization in Vulnerable Communities*, Halifax Initiative Coalition and The Social Justice Committee, Ottawa, Ontario, 2005, hlm 15

³⁸ World Bank, Critical Electricity and Water Services Rehabilitation Project [2004] http://www.wds.worldbank.org/servlet/WDS_IBank_Servlet?pcont=details&eid=000094946_02092404081641 (22 Julai 2010).

jumlah tahun pegangan konsesi selama 15 tahun pada syarikat pemegang kontrak.³⁹

Di Mauritania pula, Bank Dunia pula memberikan kontrak penyaluran air bersih kepada syarikat SONELEC daripada Perancis. Syarat pinjaman tersebut mewajibkan Mauritania untuk menaikkan kos pengembalian supaya dapat menarik lebih banyak syarikat asing datang ke Mauritania.⁴⁰ Apa yang amat dikesali ialah perbuatan ini seolah-olah menyeksa rakyat yang sedia miskin untuk terus papa apabila negara dikehendaki membayar lebih daripada apa yang patut bagi memberikan hasil alam mereka dikaut oleh negara-negara kaya. Situasi di Mozambique pula lebih malang lagi kerana syarat pinjaman Bank Dunia yang berjumlah USD115 juta itu mengkehendaki kesemua projek bekalan air bersih diswastakan di semua bandar-bandar yang terlibat (Maputo, Beira, Quelimane, Nampula dan Pemba) serta mengkehendaki polisi negara diubah agar pulangan modal dapat dikembalikan.⁴¹ Konsesi itu diperolehi oleh SAUR Corporation daripada Perancis dan Aguas de Portugal daripada Portugal. Namun, SAUR telah menarik diri pada 2001 dan apabila kontrak diperbaharui semula pada 2004, keseluruhan konsesi diberikan kepada Aguas de Portugal.⁴²

Suasana yang tidak memberangsangkan juga berlaku di Senegal apabila bekalan air di ibu kota Dakar telah diswastakan di bawah kontrak syarikat multinasional dari Perancis iaitu SAUR semenjak 1996 lagi. Kontrak ini telah dikritik hebat oleh badan-badan bukan kerajaan Senegal setelah penduduk mengadu tidak mampu membayar bil air yang semakin meningkat. Walaupun dibantah ramai tetapi disebabkan terikat kepada perjanjian kontrak tersebut, maka kontrak syarikat ini disambung semula pada tahun 2006.⁴³ Pinjaman pembangunan ini mengasaskan kepada "*a new tariff policy for better cost recovery*" dan menswastakan pembinaan kemudahan projet rawatan air

---

³⁹ World Bank, Guinea-Third Water Supply and Sanitation Project –SUPPLEMENTAL CREDIT [2004] http://www.wds.worldbank.org/servlet/WDS_IBank_Servlet?pcont=details&cid=00094946_01011005493515 (22 Julai 2010); Sara Grusky, *World Bank Forces Water Privatization on Poor Countries*, Globalization Challenge Initiative, New York, 2003, hlm 34.

⁴⁰ World Bank, Mauritania-Urban Development Program Project [2003] http://www.wds.worldbank.org/servlet/WDS_IBank_Servlet?pcont=details&cid=000094946_01101104043684 (21 Julai 2010).

⁴¹ World Bank, Mozambique-Second National Water Development Project (II) [2003] http://wds.worldbank.org/servlet/WDS_IBank_Servlet?pcont=details&cid=000094946_99060706045384 (22 Julai 2010).

⁴² Nancy Alexander, The roles of the IMF, the World Bank and the WTO in liberalization and privatization of the water services sector, Citizen's Network on Essential Services, Silver Spring, North Dakota, 2005, hlm 23.

⁴³ Patrick Bond, The dispossession of African wealth at the cost of African health, Equinet Discussion Paper No.30, Harare, Zimbabwe, hlm 12.

bersih dari Sungai Senegal.⁴⁴ Sementara itu pula, *The International Finance Corporation* telah dilantik oleh Bank Dunia untuk menasihati kerajaan Senegal berkenaan perbincangan penswastan air di Senegal bagi tempoh 30 tahun.⁴⁵

Di Tunisia pula, Bank Dunia berhasrat untuk mengkomersial dan menswastakan air dan sanitasi di beberapa wilayah dan sektor di sana. Keduanya dibuat dalam terma air untuk pengairan dan air untuk kegunaan domestik. Syarat perjanjian juga masih menekan Tunisia dengan negara tersebut dikehendaki membayar penuh kos pembangunan tersebut sepenuhnya.⁴⁶ Situasi di Timur Tengah lebih terdesak lagi dengan suasana politik yang tidak stabil tetapi agak menghairankan apabila Bank Dunia hanya memberikan 6 pinjaman yang berkaitan dengan pembekalan air bersih dan sanitasi bagi tempoh 5 tahun daripada tahun 2005 sedangkan negara-negara Islam di Timur Tengah amat memerlukan lebih banyak air bagi menampung jumlah populasi yang semakin meningkat.⁴⁷

Namun, lebih 'membuka mata' lagi ialah apabila Iraq menerima bantuan daripada Amerika Syarikat dan bukannya daripada Bank Dunia. Lebih memeranjatkan lagi kontrak pembekalan air bersih dan sanitasi diberikan penuh kepada Bechtel Corporation daripada Amerika Syarikat tanpa sebarang tender terbuka serta perbincangan dengan Bank Dunia secara telus.⁴⁸ Malangnya, setelah memperoleh USD7.1 juta daripada hasil minyak Iraq, syarikat ini meninggalkan Iraq dan membuatkan rakyat Iraq terus menghadapi kesulitan yang amat sangat bagi memperoleh air bersih dalam suasana negara yang huru-hara.⁴⁹ Negara jiran Iraq iaitu Jordan pula tidak termasuk dalam senarai negara penerima bantuan air bersih dan sanitasi Bank Dunia untuk tempoh 2002-2004 tetapi digesa agar menswastakan bekalan airnya. Di atas keakuran Jordan itu, TPPAF telah memberikan dana sebanyak USD600,000 supaya penyertaan

⁴⁴ World Bank, Senegal-Long Term Water Supply Project [2006] http://www.wds.worldbank.org/servlet/WDS_IBankServlet?pcont=details&eid=000009265_3980929174009 (22 Julai 2010).

⁴⁵ International Finance Corporation, SENEGAL: Dakar Water Supply BOT, [2006] IFC <http://ifcln.lifc.org/ifcex/uviro.nsf/Content/Water&WastewaterProjects> (21 Julai 2010).

⁴⁶ World Bank, Tunisia-Water Sector Investment Project [2005] http://www.wds.worldbank.org/servlet/WDS_IBank_Servlet?pcont=details&eid=000094946_00061505312123 (22 Julai 2010).

⁴⁷ Sara Grusky & Maj Fiil-Flynn, Will the World Bank back down? Water privatization in a climate of global protest, *Public Citizen Global Exchange CorpWatch*, Washington DC, 2004, hlm 14.

⁴⁸ Andrea Buffa, Bechtel: Profiting from destruction: Why the corporate invasion of Iraq must be stopped, *Citizen Global Exchange CorpWatch*, Washington DC, 2003, hlm 8.

⁴⁹ Dahr Jamail, Bechtel's dry run, Iraqis suffer water crisis, *Special Report of Public Citizen's Water for All Campaign*, Washington DC, 2004, hlm 11.

syarikat asing dapat dipertingkatkan dan pindaan undang-undang boleh dibuat untuk tujuan ini. Hasilnya, dua projek sisa buangan dan satu projek air bersih telah dikuasai oleh Vivendi Water dan Suez Water semenjak 2002 lagi.⁵⁰

KESIMPULAN

Apa yang dapat dibuktikan berdasarkan fakta-fakta di atas, jelas sekali menunjukkan Bank Dunia walaupun sering melaungkan pembangunan untuk semua tetapi hakikatnya tidak sedemikian. Syarat untuk menikmati pembangunan dan penggunaan air bersih yang menjadi hak asasi manusia amat payah rupanya bagi negara-negara Islam kerana mereka dikenakan syarat yang jelas menjajah mereka apabila terpaksa meminda undang-undang dan menerima syarikat asing beroperasi dan mengaut keuntungan sumber alam mereka.

Ini adalah kerana kemampuan Bank Dunia dan IMF yang mendapat sokongan kuat negara-negara maju malah mendapat lebih banyak sumbangan untuk terus memastikan kepentingan negara-negara maju tetap mendapat keutamaan di dalam mana-mana agenda pembangunan dunia yang dilaksanakan. Perkara ini berlaku kerana negara-negara Islam menghadapi masalah berkenaan pembangunan disebabkan sentimen penjajahan yang tidak dapat dipisahkan daripada mereka walaupun telah merdeka. Hal ini membawa kepada eksploitasi ekonomi dan hubungan politik yang masih memihak kepada bekas-bekas penjajah. Situasi ini terus memberi peluang kepada kuasa Barat untuk terus beroperasi mengaut hasil sumber alam negara-negara yang pernah dijajah sekalipun negara tersebut telah menjadi sebuah negara yang berdaulat.

Bagi negara-negara maju mereka merasakan tindakan ini tidak menjadi satu kesalahan kerana mereka mempunyai dua sebab utama yang mewajarkan tindakan mereka ini:

- 1) Barat menghujahkan bahawa negara-negara yang mendapat kemerdekaan adalah tertakluk kepada undang-undang antarabangsa yang sedia ada. Penguasaan negara-negara membangun terhadap sumber alamnya hendaklah tertakluk kepada pemakaian doktrin state succession dan memenuhi obligasi yang ditetapkan oleh kuasa terdahulu sebelum merdeka; dan
- 2) Barat yang juga bekas penjajah di negara-negara membangun tidak mempersoalkan hak kedaulatan kepada harta negara secara *per se*. Mereka

---

⁵⁰ TPPAF Public Works Financing, 2003 *International Major Projects Survey*, Vol 177, California, 2002, hlm 108.

cuma mempersoalkan kenegaraan tersebut hanya sah sekiranya syarat-syarat yang dinyatakan sebelum merdeka dipatuhi.

Melihatkan kepada situasi di atas sewajarnya negara-negara Islam tidak hanya berbincang dan kemudiannya menyepi dari terus bergerak aktif bersama organ OIC seperti *Islamic Development Bank* untuk merangka projek-projek pembangunan di negara-negara Islam terutamanya yang miskin dan berhadapan situasi kritikal untuk menikmati bekalan asas hidup. Amat penting untuk diingati oleh negara-negara Islam bahawa agenda kuasa-kuasa besar Barat terhadap pembangunan adalah untuk terus menakluk negara-negara Islam dan menguatkan pengaruhnya dalam aspek politik, ekonomi dan sosial di negara-negara Islam terbabit.

Dr. Salawati Mat Basir
Pensyarah Kanan
Fakulti Undang-Undang
Universiti Kebangsaan Malaysia
43600 Bangi
Selangor

Emel: msalawati@hotmail.com